विदग्धमुखमण्डनम्

~~४४४~~

२३५

गदाग्रजगदापाणेगजेंद्रा
दिगतिप्रद॰ श्रीकान्तुज श्रीरस
लक्ष्मणराघ्यदितिजार्न्हदि ९
चक्रबंधः॥

मार्गवदी ६ रवौ मिश्रुक सहीस नेचाकर
राख्यो रू॰ ३) नामहीनाते रखे सं॰ १८२३
आप्या फाल्गुनवदी ६
२।-) ३) रू॰ आप्या
पोषवदी ५ फा॰ शु॰ ५
१।।≡) रू॰ आप्या रू॰ २) आप्यो
माघवदी ५ रू॰ १) आप्यो शु॰ १५ आप्या

उं॰

॥ ॥श्रीगणेशाय नमः॥ ॥सिद्धौषधानि भवदुःखमहागदानां पुण्यात्मनां परमकर्णर
सायनानि॥ प्रक्षालनैकसलिलानि मनोमलानां शौद्धोदनेः प्रवचनानि चिरं जयंति
॥१॥ जयंति संतः सुकृतैकभाजनं परार्थसंपादनसद्धतस्थिताः॥ क्रूरस्य नीरोपमवि
श्वद्दर्शिनो जयंति वेदगर्भस्तु वः कवेर्गिरः॥२॥ आक्रांते वमहोपलेन मुनिनाक्षिप्ते व
दुर्वाससासातत्वं वतमुद्रिते वजतुनानीते वमूर्छाविषैः॥ वद्धेवातनुरज्जुभिः परगु
णान्वक्तुं न शक्ता सती जिह्वा लोहशलाकया खलमुखे विद्धेव संलक्ष्यते॥३॥ दृष्टानेक
सत्वं सततमुपकारिण्युपकृतिं कृतज्ञाः कुर्वंतो जगति निवसंत्येव सुधियः॥ कियंतस्ते ॥राम॥
संतः सुकृतपरिपाकप्रणयिनो विना स्वार्थं येषां भवति परकृत्यव्यसनिता॥४॥ ए ॥१॥
कोंजलिः सममसज्जनसज्जनोतो वंदे नितांतकुटिलप्रगुणस्वभावौ॥ एकं नियानिय
मेसंहितवैरभावं गीत्वापरं परमनिर्वृतिपात्रभूतं॥५॥ किं मेयवाहैं तं खलं प्रणताव

धिक्कृतः

पिस्यात्सख्याकरोतु सुजनो यदि मां गुणज्ञः ॥ चंद्रेण चारुचरिते न विकासितं सत्सु कोचि
तं भवति किं कुमुदं तमोभिः ॥६॥ प्रीत्यै सतां तदनुभावगतावसादः संत्यज्य गूढरचनं
प्रतिभानुरूपं ॥ क्लिष्टप्रावबोधकरणक्षममीक्षितार्थं वक्ष्ये विदग्धमुखमंडनमप्रप
चं ॥७॥ यद्यस्ति सभामध्ये स्थातुं वक्तुं मनस्तदा सुधियः ॥ तांबूलमिव गृहीत्वा विदग्ध
मुखमंडनं विज्ञात ॥८॥ अथ जात्युद्देशः ॥ गाढव्यस्तं समस्तं च द्विर्व्यस्तं द्विसमस्तकं ॥
तथा व्यस्तसमस्तं च द्विर्व्यस्तकसमस्तकं ॥१॥ तद्विःसमस्तकव्यस्तमेकालापं प्रभिन्न
कं ॥ भेद्यभेदकभोजस्त्रिसालंकारं सकौतुकं ॥२॥ प्रश्नोत्तरसमं पृष्ठप्रश्नं भग्नोत्तरं त था॥
था ॥ आदिमध्यांत्तराख्येदु अंत्योत्तरमतः परं ॥३॥ कथितापह्नुतिं चैव विषमं वृत्तना ॥
मकं ॥ नामाख्यातं च तार्क्षं च सौत्रं शाब्दज [illegible] स्त्रजे ॥४॥ वर्णवाक्योत्तरे तद्वत् श्लोको
त्तरमतः परं ॥ खंडपादोत्तरे चक्रं पद्मं काकपदं तथा ॥५॥ गोमूत्रिकं सर्वतोभद्रं गतप्र

स्यागतं विदुः ॥ वर्द्धमानाक्षरं तद्द्धीयमानाक्षरं तथा ॥ १४ ॥ शृंखलं नागपाशं च चित्रं
संपुटमेव च ॥ प्रहेलिकां तथा हृद्यं कालसारादि वर्णितं ॥ १५ ॥ अजमारादिकं गूढं पद
पादार्थगूढकं ॥ स्फुतिनिंदा नयाद्यर्थसहापह्नुतिविंदुमत् ॥ १६ ॥ क्रियाकारकसंबंधगु
प्तान्यामंत्रितस्य च ॥ गुप्तं तथा समासस्य लिंगस्य वचनस्य च ॥ १७ ॥ मात्राविंदुविसर्गा
णां च्युतकान्यक्षरस्य च ॥ स्थानव्यंजनयोश्चापि च्युतदत्ताक्षरं तथा ॥ १८ ॥ इति जात्युद्दे
शः ॥ एष्टं पदविभागेन केवलेनैव यद्भवेत् ॥ विदुर्व्यस्तसमस्तं यत्समुदायेन दृश्यते ॥
१९ ॥ पूजायां किंपदं प्रोक्तं अस्तनं को विभर्त्त्युरः ॥ क आयुधतया ख्यातः प्रलंबासुरविद्वि
षः ॥ २० ॥ सुनासीरः ॥ को दुराग्रस्य मोहाय कापि यासुरविद्विषः ॥ पदं प्रश्नवितर्के किं रा म
कारं नष्टदमूषणं ॥ २१ ॥ रामानुरागः ॥ व्यस्तजातिः ॥ अपि सेविता द्विजिह्वैः कदापि के ॥ ३ ॥
नो विकारमायाति ॥ विश्लिष्यमाननतनवः स्वगुणैरधिकं विराजंते ॥ २२ ॥ मलयतरवः ॥

स

आनिभृतकोकिलनिस्वनमुखरितसहकारकाननःपुंसां॥ कोहृदयं हरतितरांमधुक
रहुंकारिकंकेलिः॥२३॥ मधुसमयः॥ समस्तजातिः॥ यस्तंसमस्तमपवासमासपद
संगतः॥ द्विःपृष्टंयत्नदेवस्याद्विर्यस्तंद्विःसमस्तकं॥२४॥ वर्षासुकामवतिनिर्मधुको
द्गतंब्रोषं विमर्त्तिवसुधासहितंकएकः॥ आमंत्रयस्वधरणीधरराजपुत्रीकांत्रा
स्विमसमनिचितांगजनाश्रयःस्यात्॥२५॥ कालिकापालिकमतंः॥ कीदृशं वदमरुत्स
लंभतेद्धारिकुत्रसतिभूषणंभवेत्॥ ब्रूहिकांतनुभटःसकार्मुकःकीदृशोभवतिकुत्र
विद्विषां॥२६॥ अवारितोरणे॥ द्विर्यस्तजातिः॥ पक्षिश्रेष्ठसखीवद्गुहमावाच्याः
कथंवद॥ ज्येष्ठेमासिगताञ्जोषं कीदृश्योलजलाभुवः॥२७॥ विवरोलीनकुलीराः
विश्वंभराप्रलंवघ्नभ्रीहिमातुषसंयतः॥ कथंवाच्यामवंत्यतेदिनांतेविकसंतिकाः॥
२८॥ कुवलंपवंवंसतंजयः॥ द्विःसमस्तजातिः॥ पृष्टंपदविभागेनसमुदायेनयद्भवे

व्याविद्धुर्व्यस्तं समस्तं तद्रुमयार्थमदर्शकं ॥२८॥ कापि ये लारहितां गनामुनेर्ह्लास्मि केन
न तनये नंदिता ॥ कीदृङ्मोन पुरुषेण पक्षिणां वंचनं समभिलष्यते सदा ॥३०॥ व्याकुंतलो भ
३ रतेन ॥ कीदृशं हृदयहारि कूजितं कः सखाय ज्ञासि भूपते मतः ॥ कस्तवास्ति विपिने
मयाकुलः कीदृङ्ग्ध्यनमवेन्निशाकरः ॥३१॥ कलंकविरहितः ॥ व्यस्तसमस्तजातिः ॥
हि व्यस्तमेव संस्फुटं समुदायेन यद्भवेत् ॥ त्रिधाभिन्नं तयेवांकं द्विर्व्यस्तकं समस्तकं
॥३२॥ कोशंकरस्य बलयावपयोधरोकः कीदृकूपरस्य निपतं वशमेति भूपः ॥ संबो
धयोरगपतिं विजयी च कीदृकूद्रुयोधिनो नहि मे वेद्द कीदृशाः स्म ॥३३॥ अहीना
स्ततनयः ॥ कोमोहापदुरीश्वरस्य कथितः संबोधनी योगुरुः कोधात्र्यां विरलः कलो ॥ तम ॥
नवघनः कीदृक्षु कीदृक् द्विजः ॥ किंलेखावचनेभवेदतिशायं दुःखाय कीदृकखलः ॥३॥
को विद्याधिपतिर्मनोभवसमो भूम्यां पुमान्कीदृशाः ॥३४॥ राजीवसंन्निभवदनः ॥

द्विर्व्यस्तसमस्तजातिः ॥ द्विः समस्तं यदा एष्टं व्यस्तमेकेन यद्भवेत् ॥ तत् द्विः समस्तकं व्यस्तं
कथितं सम्प्रपंडिते ॥ ३५ ॥ कीदृशः सकलजनो भवेत्सुराजिकः कालो विदितदृहांघक
रहेतुः ॥ कः प्रेयात्कुमुदवनस्य को निहंति भ्रातर्व्यंवद शिरसाजितस्त्वयाकः ॥ ३६ ॥ वि
धुरो विरहितः ॥ संग्रामे स्फुरदसिनात्पाहताः के के दुःखं वद निरये नरस्य कुर्युः ॥ क
स्मिंश्चुक्रवति कदापि नैवलोमस्व्यातः के जगति महालघुत्वभाजः ॥ ३७ ॥ नरकं करेणावः
द्विः समस्तकव्यस्तजातिः ॥ एकस्य त्यापदं यत्र भिन्नोर्थं प्रतिपादकं ॥ प्रभेदं द्विः समस्त
स्यतमेकालापदं विदुः ॥ ३८ ॥ कीदृशी निरयभूरनेकधासेव्यते परमपापकर्मभिः ॥ प्रे
तराक्षसपिशाचसेविता कीदृशी च पितृकाननस्थली ॥ ३९ ॥ नरकयारुचिता ॥ केसर
द्रुमतलेषु निश्चलः कीदृशो भवति मत्तकुंजरः ॥ नत्वतः क्षिवमचेत्यलक्ष्मीरर्जुनः समि

तिकीदृशोभवत्॥४०॥दानवंकुलमम्बरहितंः॥एकपदजातिः॥शब्दार्थलिंगवचनैर्व्यस्तै
र्द्वासमस्तकैः॥विभक्त्याच प्रभिन्नं यत्तत्प्रभिन्नकमुच्यते॥४१॥निर्जितसकलारातिः
रुद्धतिकोनेकोमत्योर्भयमृच्छति॥मेघात्ययेंहृचिराशायाः किंतिमिरक्षयकारिनि
शायाः॥४२॥विधुताराततैर्जनैः॥विहगपतिः कं हतवान्हितं कीदृक्भवतिपुरंजनम्
सहितं॥किंकविनं विदितं वदधीमत्पादः पतिरपि कीदृक्भयकृत्॥४३॥अहिम
करंमयः॥शब्दार्थलिंगभिन्नं॥अनुकूलविधायिदैवतो विजयिस्याल्लनुकीदृशोन
पः॥विरहिणपि जानकीवने विवसंतीमुदमादधौकृतः॥कुशलवर्द्धितः॥कुसुमंप
तदेत्यनाकृतोवदकस्मैस्पृहयंतिभोगिनः॥अधिगम्यरतं वरांगनाङ्कं तु यत्नं कुरुते रा म ॥४॥
सुशिक्षिता॥४५॥सुरतरवे॥शब्दार्थविभक्तिभिन्नं॥कामुञ्जहारहरिरबुधिमध्यम

ग्नां कीदृक्कुसुमं भवति निर्मलमागमानां ॥ आमंत्रयस्व वनमग्निशिखावलीदं तत्रापि
कोदृहति के मदयंति मतंगजान् ॥ ४६ ॥ कुंदमकरंदविंदवः ॥ वसति कुत्र शिरोरुहसंहति
र्दिनकृतो ननु केति मिरश्छिदः ॥ पवनभक्षसपल्लवरणोन्मुखं पुरुषमाह्वयकोजंति प्रियः ग
॥ ४७ ॥ कैं क्विरणोल्कराः ॥ शाब्दार्थवचनभितं ॥ कीदृग्गृहं याम्यगृहे गतस्य कास्माणमंभ
स्तरणेजनानां ॥ भूषाकयं कंठगं तेनु दृष्टेमुक्ताकलापैरिति चोत्तरं किं ॥ ४८ ॥ हारावि
नावः ॥ कवयो वदकुत्र कीदृशाः कविनं किं विदितं समंततः ॥ मधुना तव वैरिपो
षितो हरितापः भवलो विहावकाः ॥ ४९ ॥ गिरिसारसमुखाः ॥ शाब्दार्थलिंगविभक्तिभि
नं ॥ मे घात्ययेभवति किं सुभगावगाहं कावाविहंवयंति चारणमल्लवेश्याः ॥ दुर्वारवी
र्यविभवस्य रणेभवेत्कः कास्मेरवक्त्रसुभगास्तरसोप्रभाभिः ॥ ५० ॥ सरोजराजयः ॥

5 दृष्टुति श्रिरसिरुहो मधुमथनं मधुमथनस्त श्रिरसिरुहं च ॥ कः खलु च पल्लतयास्तु विग
दितः कानतु यानतयागविगदिताः ॥ ५१ ॥ केशावैनौ कां ॥ शाद्यार्थ लिंगवचनभिन्नं ॥ न
भवति मलयस्य कीदृशी भूः कुरु रुकुचं न विमर्त्ति कं गतास्त्रीः ॥ भवदरि निवहे सुकामि
निसंबल मथनेन विपद्यधायि केषां ॥ ५२ ॥ विपन्नगानां ॥ समय मिह वदंति कं नि
शीथं शामयति कान्वदवारिवाहवृंदे ॥ वितरति अगतां मनस्सु कीदृक्सुदमति मात्रम
यं महातडागः ॥ ५३ ॥ अरविंदवान् ॥ शाद्यार्थ विभक्तिवचनभिन्नं ॥ कीदृक्संसमितिव
लं निहंति शत्रुं विस्सोः कामनसिमुदं सदातनोति ॥ तुच्छं सच्छर धिमुखं निगद्यते किं ॥ राम ॥
पंच त्वं मन तमपमानएव केषु ॥ ५४ ॥ अभिमानिषु ॥ घनसमये कीखिषुस्यान्नत्यं कौ ॥ ५ ॥
हृक्सु किं घना ततंति ॥ प्रावृषिकस्य नगमनं मानसमभि कीदृशा हंसाः ॥ ५५ ॥ समुत्सुकं

मनसः॥ शब्दार्थलिंगविभक्तिवचनभिन्नं॥ एते प्रभिन्नजातयः॥ अर्थमात्रैकमेदेन भि-
न्नं वध्नंति केचन॥ सुकुमारधियस्तत्र विदग्धैर्नादृतं यथा॥५७॥ आनंदयति कोत्यर्थं
सज्जनानेव भूतले॥ प्रबोधयति पद्मानि तमांसि च निहंति कः॥ मित्रोदयः॥ अदरी
कीदृशी प्रायो दुर्गमा भवति प्रिये॥ प्रियस्य कीदृशी कांता ननोति सुरतोत्सवं॥५८॥ म
दनवती॥ यादृशो जनिमाप्नोति तादृशः को विनश्यति॥ हरस्य भीतिमाप्नोति प्रसवेः क
न्यपूसरः॥५९॥ अर्कः॥ भिन्नाववश्यं कर्त्तव्यौ शब्दार्थौ प्रश्नकोविदैः॥ लिंगादिषु यथ
क्तिभेदमाहुर्मनीषिणः॥६०॥ ॥इति श्रीधर्मदासविरचिते विदग्धमुखमंडने
प्रथमः परिच्छेदः॥ ॥विशेषणं विशेष्यं च यत्र प्रश्ने विधीयते॥ भेद्यभेदकमाहु
स्तं प्रश्नं प्रश्नविदो यथा॥१॥ कीदृक् किं स्यान्न मत्स्यानां हितं स्वेच्छाविहारिणां॥ गुरोः

6 परेषामत्यर्थमोदते कीदृशः पुमान् ॥ २ ॥ विमत्सरः ॥ अगस्त्येन पयोराशेः कियत्पीतं किमु
ज्झितं ॥ त्वया वैरिकुले वीर कीदृशं समरे कृतं ॥ ३ ॥ सकलं ॥ भेघभेदकजातिः ॥ दी
र्घदृत्तेन यत्स्पष्टं उत्तरं कियदक्षरं ॥ तदोजस्वीति विख्यात मूर्जितं चेति केचन ॥ ४ ॥
कामिन्यास्तनभारमंथरगते लीलाचलत्कुसुमः केदर्पैक विलासहासवसतेः कीदृ
क् पुमान्वल्लभः ॥ हेलाकृष्टकृपाणपाटितगजानीकात्कुतस्तेरयः त्रासायासविमु
क्तकंककुहरानियांति जीवार्थिनः ॥ ५ ॥ समरंतः ॥ दैत्यारातिरसौ वराहवपुषा का
मुज्जहारांबुधेः का रूपं विनिहंति कोमकवधूवैधव्यदीक्षागुरुः ॥ स्वच्छंदं नवचंद्र राम
कौतूहलैः पंपासरोमज्जनैः केविंध्याद्रिवने वसंत्यभिमत क्रीडाभिरामस्थिताः ॥ ॥ ६ ॥
६ ॥ कुंजराः ॥ अजस्विजातिः ॥ उपमादिरलंकारो बहुधा परिकीर्तितः ॥ यत्तेनक

ध्यते सार्द्धं सालंकारं तदुच्यते ॥७॥ कृत्या गणा कलमिव किं पदमत्र कांतसद्रूपते त्वमिव कः
परितोषकारि ॥ कः सर्वदा दृषगति त्वमिवातिमात्रे भूत्याश्रितः कृपयपालितसर्वभू
त ॥८॥ शंकरः ॥ उपमा ॥ सूर्यस्य कातिमिरकुंजरवृंदसिंही कासत्कवेः सुकृतवारिधिवे
डुलेखा ॥ पार्थस्य कीदृगरिदावहुताशनो भूत्कामावैता कुसुमदामहरस्य मूर्ध्नि ॥९॥ भा
गीरथी ॥ रूपकालंकारं ॥ सालंकारजातिः ॥ लघुवृत्तेन यत्पृष्टं प्रभूताक्षरमुत्तरं ॥ सकौतु
कमितांकं नित हि दद्यादिदं यथा ॥१०॥ के स्थिराः के प्रियाः स्त्रीणां को प्रियो न कमाह्वय ॥
न त्वभूः कीदृशारम्या नदी कीदृग्घनागमे ॥११॥ अगाधवारिपूरजनितनरंगा ॥ काकु
ताविस्तुना कीदृक् कुपोषितां कः प्रशस्यते ॥ असेव्यः कीदृशो स्वामी को निहंति निशातमः
॥१२॥ कुमुदवनबांधवोदयः ॥ सकौतुकजातिः ॥ प्रश्नवर्णस्थितेस्तत्वं यत्र स्यादुत्तरं वचः ॥

प्रश्नोत्तरसमं तज्ज्ञास्तदाहुः श्रूयतां यथा ॥१३॥ किं दर्पमदजनकं प्राहुः का च यष्टीगदिताच्छतये
त्॥ इत्यादि प्रश्ने युक्तं यत्स्यूहितदुत्तरमाशु विचिन्त्य ॥१४॥ पथि कक्लिष्ठतिं विरहीं ना विक-
ज्ञास्ते तत्कृतरत्नः॥ इत्यादि प्रश्ने युक्तं यत्स्यूहितदुत्तरमाशु विचिंत्य ॥१५॥ प्रश्नोत्तरस-
मजातिः॥ यस्मिन्नुत्तरमुख्यार्थप्रश्नस्तस्यैव दृश्यते॥ इष्टप्रश्नं तदिच्छंति प्रश्नोत्तरविदो यं
यथा ॥१६॥ लक्ष्मणोत्सुत्तरं यत्र प्रश्नः स्यात्तत्र कीदृशाः॥ ग्राष्ठे हिरदहंदा यवनालीकी
दृशी हिता ॥१७॥ कोसारसहिता॥ वादयदिति यत्र स्यादुत्तरमथ कीदृशाः प्रश्नः॥ कृप
यत्वरितं केस्तुनौ क्रापावाहनोपायः ॥१८॥ केनिपाताः॥ इष्टप्रश्नजातिः॥ कृपयाशु ताम
कमित्यादिमङ्गत्वा यत्रोत्तरं भवेत्॥ प्रश्नोत्तरं तदिच्छंति कांक्षुमात्रेण गोपितं ॥१९॥ भव ॥७॥
तिद्वाति स्वकं वै स्याम्यं तरमगा चमतिश्रिश्रिरं॥ काव्यामतरसमग्नः त्वमिव सदाकैः क

नवस्येत्यर्थः नकोपात्यर्थः।

विःसरसः॥२०॥ वीरैस्सरुषिरिपूणां नियतं काहदरण्यामिनी भवति॥ नमसिप्रस्थितनृलल
देकाराजतिहंतवदंतौ॥२१॥ भग्नोन्नरजातिः॥ यस्मृष्टं प्रम्नबाकोस्यादादिमध्यांत
संस्थितं॥ उन्नरं तन्नि भाग्नोक्तमादिमध्यांतपूर्वकं॥२२॥ भ्रमरहितः कीदृशो भवतित
रां विकसितः सदा पन्नः॥ ज्योतिषिकः कीदृक्षः प्रायोमुविपूज्यते लोके॥२३॥ प्रभवः
कोगंगायागेनेपतिरपिस्तुभगस्संगधरः॥ केसेयंतेसेवकुसायैरल्पर्पमर्थपरैः॥२४॥
आद्युन्नरजातिः॥ अयमुदितोहिमरश्मिर्वनितावदनस्यकीदृशः सदृशः॥ नीलादि
कोपलेभःस्फुरतिप्रत्यक्षतस्कस्य॥२५॥ गेरिकमनःशिलादिप्रायेणोस्यघतेकुतो
नगतः॥ यः खलु नचति पुरुषः स्थानादुक्तः स कीदृक्षः॥२६॥ मध्योन्नरजातिः॥ कस्मि म
न्वं सेति वदमीनगणाविकल्यं किंवापदं वदतिकिं कुरुते विवस्वान्॥ विद्युल्लतावरु ७॥

पर्षः।

यवान्यपि कोगनानां उद्दजको नावतिष्ठः स्वलुं वारिं वांहः ॥२७॥ आद्यः सम्भूगन इति प्रस्तुत
भियायी कीदृग्भवेद्दत शास्त्रविदो विचिन्त्य ॥ कीदृग्दृष्टहस्यति मते विदितापि योगः प्रा
यः पुमान्नवतिं नास्ति कुवर्गमध्ये ॥२८॥ अन्तोत्तरजातिः ॥ पदांतराभिसंबंधात्प्रश्न
वाक्येपि संस्थितं ॥ कथितापह्नुतिः सास्यादुद्धृत्यते यत्र नोत्तरं ॥२९॥ एषा संबोधनं की
दृक् विनापरिकीर्तितं ॥ केनेदं मोहितं विश्वं प्रायः केनाप्यते यशः ॥ कस्यां मरोत्तुरधि
गमः कमले कः कपयविरचितावासः ॥ केस्तृष्यति चामुण्डा वद रिपवः स्तं कुतो नष्टाः ॥
३१॥ कथितापह्नुतिः ॥ यत्र भंगस्य वैषम्यं विषमं तन्निगद्यते ॥ पृच्छा प्रश्ने स्थितं वृत्तं तद्वन्नो राम
त्तरनामकं ॥३२॥ कीदृक्कवनं स्यान्नमयाय दृष्टे पदुत्तरं तद्वदं कीदृक्स्य ॥ वाच्यं भवेदी ॥१८॥
दृग्जातमंबुके बोधितोनेगविकोर्चनीयः ॥३३॥ अहिं स्वमहिमः ॥ प्रायः कार्ये निपु

स्यच श

ज्यंते नराः सर्वज्ञ कीदृशाः ॥ नाधारति भवेच्छ्रोनौ वाचो वद कीदृशाः ॥ ३४ ॥ साधुध्यानाः ॥
विषमजातिः ॥ गतक्लेशा या सा विमलमनसः कुत्र मुनयः तपस्यंति स्वः स्थाः सुररिपुरि
पोः का च दयिता ॥ कवेः किं प्रेयस्याल्लवलघुयुतैरष्टगुरुभिः बुधा वृत्तं वर्णैः स्फुटघटि
तं बंधं कथयत ॥ ३५ ॥ शिखरिणी ॥ उरसि मुरभिदा का गाढमालिंगितास्ते सरसिज
मकरंदानंदिता मोदते का ॥ गिरिसमलघुवर्णैरर्णवाख्यातसंख्यैः गुरुभिरपि च(?)कृ
ता का छंदसां वृत्तिरग्र्या ॥ ३६ ॥ मालिनी ॥ वृत्तनाम कजातिः ॥ एकमेवोत्तरं यत्र सुश्लि
ष्टत्वाद्धि धाम वेत् ॥ सुपृति गंत प्रभेदेन नामाख्याते तदुच्यते ॥ ३७ ॥ समरशिरसि सेनां
कीदृशीं दुर्निवारं विगतघननिशायै कीदृशी व्योम्नि शोभा ॥ कमपि विधिवशेन प्रा ॥
प्य योग्याभिमानं जगदखिलमनाशो दुर्जनः किं करोति ॥ ३८ ॥ अभिभवति ॥ पदमनंत

१ रवाचि किमिष्यते कुपिपतिर्विजयीनतु कीदृक्षाः ॥ परगुणानादित्सुं गलमत्सराः कुरुथ किं
सततं मुविसज्जनाः ॥ ३९ ॥ अनुसरणे ॥ लट् ॥ वदसि तममनुष्यजघन्यतो वसति कुत्र
सदा लसमानुषः ॥ अपि च शाकसुतेन तिरस्कृतो रविसुतः किमसौ विदधे त्वया ॥ ४० ॥
अनुजं गदे ॥ भवति गमनयोग्या कीदृशी भूरथानां किमति मधुरमन्नं भोजनांते म
देयं ॥ प्रियतमवदनीचामंत्रणे किं पदं स्यात्सुमतिकृत विवादाश्चक्रिरे किं सदर्थैः ॥ ४१ ॥
समादधिरे ॥ लिट् ॥ वदतानुत्तमवचने घनिरुद्धैरुच्यते च कीदृक्षः ॥ नवसुहृदो गुण
निर्वाहे रिपुनिर्वहे किं च कर्त्तारः ॥ ४२ ॥ अवमंतारः ॥ कीदृक्कृतो यंदुस्तरे स्यान्नितीर्षोः का राम
पूज्यास्मिन्नवद्गमामंत्रयस्व ॥ दृष्ट्वा धूमं दूरतो मानविज्ञाः किं कर्त्तास्मि प्रातरेवाश्रयाग्नं ॥ ९ ॥
॥ ४३ ॥ अनुमातासे ॥ लुट् ॥ कामुकास्सुः कयानीचाः सर्वः कस्मिन्प्रमोदते ॥ अपि निःपा

ष्पपुष्पाहं करिष्यपवसूनि किं ॥४४॥ दास्यामहे ॥ को दुःखी सर्वकार्येषु किं मन्त्रार्थस्तवा
चकं ॥ योयत्र विरतो नित्यं ततः किं रकरिष्यति ॥४५॥ प्रयास्यति ॥ लृट् ॥ विघ्नं न इति समा
र्पः कः शत्रुः किमचिरयति मुह्यांकं ॥ कथमपि पदि कोपः स्यात्तं चेज्जनः किं करोतु वद ॥ यद
सं त्यजेत्तु ॥ मेघात्यये भवति कामुभगावगाहाद्वृत्तं वसंततिलकं किंपदक्षरणां ॥ मो
भोः कदर्पपुरुषाविभुवद्दिनेषु वित्तं च वः सुबहुतक्रियतो किमेतत् ॥४७॥ न दास्यतां ॥
लोट् ॥ कोमाद्यति मकरंदैः तनयं कमसूत जनकराजसूता ॥ कपयपक्षीवलस्संपर्के
किमचीकरः त्वमपि ॥४८॥ ललीलवं ॥ प्रकृति पुरुषः केस्पांसमभूघनू वज्र रुत्तपस्तत
यः ॥ बहुभ्रमपदेशांजिगमिषुरेकाकी वार्यते च कथं ॥४९॥ मानवं न गाः ॥ लुङ् ॥ किमकर
वमहं हरिमहीध्रं स्वभुजवलेन गवाहितं विधित्सुः ॥ प्रियंतमवदने न पीयते कः परिग

10 नबिंबफलोपमः प्रियायाः ॥५०॥ अधरः ॥ परिहरति मपान्नवाहितः कं कमथ कदापि नवि
दति ह्यातः ॥ कथय किमकरोरिमांधरित्रीं नृपति गुणैर्नृपते त्वमेव चैकः ॥५१॥ समरं जयं ॥
लङ् ॥ कीदृक्षे नाभवतिरणो दुर्वारा वीरः कस्येस्पृहपति लक्ष्मीमिच्छन् ॥ कासंबुद्धिर्भवति
भुवः संग्रामे किं कुर्वीर्ध्वस्तुभटजनाम्नातव्यान् ॥५२॥ पराजये महां ॥ कं सारातेर्वदगम
नं केन स्यात्कस्मिंस्त्वत्तिं न नु भजते स्वल्पेच्छः ॥ कं सर्वेषां सुभकरमूचुर्द्धीराः किं कुर्यास्त्वं सु
जनसङ्गोकं लोकं ॥५३॥ विनोदयेयं ॥ लिङ् ॥ वारणो द्वौ भवेत्कीदृक् प्रीतये भंग संहतेः
॥ यघलभ्येन दास्मे किमकरिष्यमहं घनं ॥५४॥ समदास्यः ॥ काले देशे यथा युक्तं नरः राम
कुर्वन्नुपैति कां ॥ भुक्तवंतालवप्स्येतां किमन्नमकरिष्यतां ॥५५॥ अहास्यतां ॥ लङ् ॥ ना ॥१०॥
मारख्यातजातिः ॥ ज्ञेयं तर्क्षं दृशोतार्कं सोत्रं एस्त्रासारेस्तथा ॥ ज्ञात्वी यं ज्ञात् संज्ञाभिः शास्त्री

यंशास्त्रभाषया॥५६॥ हिमांशौस्तुगितोस्यातांकीदृशौशाशिभास्करौ॥ कःपूज्यःकःप्रमारो
ऽपोनप्रभाकरसंमितः॥५७॥ अभावः॥ केऽत्रवीणाकुतोहीनंजीर्णावासोमुमांश्चकः॥ नि
राकरिष्यवोवाद्येयोगाचार्यस्यकीदृशः॥५८॥ विज्ञानवादिनः॥ नार्थजातिः॥ कोनयति
अगदस्त्रोषंस्वयमपिविभसंवभूवकेविष्णुः॥ नीचःकुत्रसगर्वःपातिनिसूत्रंचकीदृशं॥ ए॥
यमोगंधने॥ किंस्याद्विशेषानिष्ठंकासंख्यावदतपूरिणीभवति॥ नीचःकेनसगर्वःपूर्णे
चांद्रस्यकीदृशं॥६०॥ विशेषणमेकार्थेन॥ सोत्रजातिः॥ नश्लाघतेखलःकस्मैसुश्लिष्टं
तंतदुच्यते॥ लादेशानांनवानांचातङां किन्नामकथ्यते॥६१॥ परस्मैपदं॥ किमव्य प
यतमाख्यातंकस्यलोपोविधीयते॥ क्रूतशब्दविदोशात्वासमाहारःकउच्यते॥६२॥ १०॥
स्वरितः॥ शाद्यीयजातिः॥ जलदात्ययेभवतिकःसमदःसुभगंचकिंकमघरन्मुरजित॥

॥ कटुतैलमिश्रगुडको नियतं विनिहंति कं त्रिगुणासप्तदिनैः ॥ ६२ ॥ श्वासरोगं ॥ कीदृग्घ
स्ते दीपवर्त्तिः शिखास्यादुःखं पृच्छत्याभजंते मृगाः किं ॥ देवामात्ये किंगते प्राप्यशोभिः लोकः
कुर्यात्क्नो विवाहं विविक्तः ॥ ६३ ॥ विभाकरमंडलं ॥ श्रास्त्रजातिः ॥ वर्णपंचोत्तरं यत्र तद्व
र्णोत्तरमुच्यते ॥ वाक्यं [illegible]त्तरं स्यात्तद्वाक्योत्तरमिति स्मृतं ॥ ६४ ॥ कोविव्योत्तावदेहः
नृ श्लोकं वदति किंपदं ॥ कोभीष्टोतिदरिद्रस्य सेव्यंते के च भिक्षुभिः ॥ ६५ ॥ वीहारः ॥ किं
मुंचंति पयोवाहाः कीदृशा हरिवल्लभा ॥ पूजायां किंपदं कोग्निः कः कंसेन हतो रिपुः ॥ ६६ ॥ कंसासुरः
वर्णोत्तरजातिः ॥ दयो हरिः किं मुचि कीदृगात्मं पृच्छत्यकः किं कुरुते सश्लोकः ॥ श्लोकं वि रम
धायापि किमित्युदारः कविर्न तोषं समुपैति भूपः ॥ ६७ ॥ अगोमकमकरोदिति ॥ लक्ष्मी ॥११॥
धरः पृच्छति कीदृशं स्यान्नृपः सपत्नैरपि दुर्निवारः ॥ अकारि किं ब्रूहि नरेशसभ्यकृपि

त्वमारोपयितुंस्वकार्यं॥८८॥समजनितनयः॥वाक्योत्तरजातिः॥ ॥इति श्रीधर्म
दासविरचिते विदग्धमुखमंडने द्वितीयः परिच्छेदः॥ ॥श्लोकएवोत्तरं यत्र तत्श्लो
कोत्तरमुच्यते॥ खंडोत्तरं भवेदर्द्धश्लोकात्पादात्तदुत्तरं॥१॥ कंदेवं केऽर्चयंति स्फुटरु
चिनिशि किं कीदृशी दुःखिनी स्त्री कादृक्कं सदास्ति क्व च तव विजयः प्रावृषः कीदृशं
खं॥ कामाहुः प्रेतयोग्यां कपथपयसुहृत्तिनः प्रायशाः कीदृशाः स्युः कंधत्ते के च धत्ते गगनत
लमतुं प्रेक्षणीयं जनानां॥२॥ पृष्टः कीदृक्च कीर्त्तिः स्फुटरुचिकुसुमामोदमासाघका
लं किं मुंचंत्यंबुवाहाः भवदरिनिवहे संज्वरः किं भवश्च॥ किन्ते न प्राप्नुतिः स्यादिति श्रा
यलपवः केवकोऽभीहिमेदः प्राप्येणाप्रावृषेण्याः प्रियतमदिवसाः कीदृशाः कीदृशा
स्युः॥ अंजनामेममहावाविवाहोघनिचितांबराः॥ कदंबकंदलीकेदरजःपरमलवाय

वः॥४॥ कुर्याद्दुद्वेगवं तं कथयति क्रिसरः कीदृशं कान्ति वक्त्रेव क्रा निघः कयास्या स्परिषदि
नियतं मंदसंबोधने किं॥ वर्णोपोत्यं कमूचुः किमस्तुररिपुणां वंशाो पालये त्वं कमाले
याद्रिपुत्रीकुचकलशालुब्धपाणिरेणांकमोलिः॥५॥ कीदृक्कस्येह वंधुः सुकृतमपहर
प्रेयसी कापुगांते कीदृग्भाति विधत्ते धनुरव निरुहे कंचदामंत्रयस्व॥ दैत्यः कंसद्विषा
कः कथय विनिहतो मरुद्वः कः प्रतीतः कोदृक्कीदृग्वसंतः प्रियतमभवतः प्रीतये नित्य
मस्तु॥६॥ कोकिलालापवाचालसहकारमनोहरः॥ अशोकस्तवकालीनमत्तालिम
धुरस्वरः॥७॥ श्लोकोत्तरजातिः॥ काचक्रे हरिणाधने रूपणधीः कीदृग्भुजंगे स्थिति किं राम
कीदृक्कुंभसमुद्भवस्य जठरं कीदृग्धियास्तु वंधूः॥ श्लोकः कीदृगभीप्सितः सुकृति ॥१२॥
नां कीदृग्नभो निर्मलं स्रोणीमाकथ सर्वगं किमुदितं राज्ञो सरः कीदृशं॥८॥ कुमुदव

नपरागरंजितांभोविहितगमागमकोकमुग्धरेखं॥चांद्रिः पृच्छतिकिंमुरारिश्शयनंकीदृ
तिरूपंनरणां कीदृग्वीरजनस्यकोतिगहनः संबोधयावेश्मितं॥ काधात्रीजगतोबृहस्पति
वधूः कीदृक्कविः स्मादृतः कोर्थः किंभवताकृतं रिपुकुलं कीदृक्सरोवासरे॥९॥ विकच
वारिजराजिसमुद्भवोच्छलितभूरिपरागविराजितं॥ खंडोत्तरजातिः॥ विमर्नविदने न
किंकरहसत्वपीडाकरं खलैकुलं भवति कीदृशं गलितयौवनं योषितां॥ वमारहरिंबु
धेरूपरिकां चकेनस्मृतो रतः कथयकस्त्वयानगपैतेर्भयं कीदृशात्॥१०॥ विषमपाद
निकुंजगताहितः॥ हरिर्वहतिकांवदास्यरिपुकागताकं चकाकमर्चयतिरोगवान्बुध
नवतीपुरीकीदृशी॥ हरिः कमधरद्वलितजम्भतपोधरां किंवपुः कृपासदसिकस्त्वया
बुधजितांबुधिः कीदृशाः॥११॥ कुंभीरमीनमकरागमदुर्गवारिः॥ पादोत्तरजातिः॥ चल

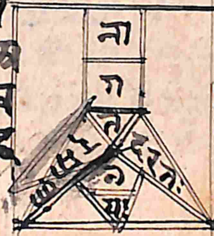
13

रा
क्षिनति

धूर्तानि पादाम्बांते म्नि पाददद्वपेन च ॥ लिखित्वा दक्षिणा वर्ते चक्र प्रमम वेहि मे ॥१२॥ कूं चो
रस्यैः क्षितिपतिरनघः किंपदं वह्निनिंदां सोणी संबोधने किं वदति कमं भूः का च विम्बं लर
विमर्ति ॥ चक्रांगा मंत्र णं किं कथमपि पृथुजनः कन्नकुर्यादमार्यं कीदृग्मोक्षुः पुरं स्यात्स
पत्सि वद कुतो मानपंक्तिर्विभेति ॥१३॥ किं स्वच्छं श्मारदं स्याद्वदति बुधगतिः कौ सुमा
श ...पवित्रः कोस्मि धिं जीवनं का विरचयति कवि वंक्ति
संबोधनं किं ॥ ना कां सं तिस्त्रि पः कं न तनुरस्तु रारिपोः की
दृक्षी कथ्य मूकः सम्य कूपीतिं तडागः प्रिपतमतनुते राम
कीदृक्षाः कीदृशास्ते ॥१४॥ करं कु को कुरर कलहंस ॥१३॥
कं वितः ॥ सरोजकोमलोद्गारनीरसंसक्तमारुतः ॥१५॥

चि०

चक्रप्रश्नजातिः॥ वर्णद्वयं द्वयैकैकं दलमूतदलाष्टकं॥ सर्वेणान्तरापवर्णेन पद्मं स्यात्कृ
तकर्णिकं॥१६॥ पुष्पाण्यावद कीदृशः सात्सिजेः केमोदिताः कीदृशा स्त्वहुे रीगतच
क्षुषां कुलमभूत्कीदृक्त्वयाके जिताः॥ वङ्क्षालिः सन्तिलाशायः कथयमो कीदृक्क
क्षास्पेपवाङ्गापः कुत्र ननस्करादिकम यंदत्तेमवेत्मायशः॥१७॥ अपितं वद कीदृशं
निगदितो मुक्तः पुमान् कीदृशः कस्माद्दिभ्यति को कौकानु विकृतः कीदृक्त्वयातस्व
रः॥ हस्ती स्यान्ननु कीदृशो वहुमदः शो च्चोरणः कीदृशाः कीदृक्संपुरुषोऽप
राप्रतिहतः कीदृक्भवेद्दासुकिः॥१८॥ अलपः॥ अपश्यन्॥ अरयः॥ अ म
रदे॥ अवंघः॥ अहस्तः॥ अगजः॥ अहीनः॥ इति पद्मजातिः॥ काकस्यैव २३॥
स्यैपदं अस्तं यन्न लोकपदं मतं॥ तिर्यगन्योन्यरे खाभिगोमूत्रीह्यपदी

१५ योऽर्थो ॥ कुतः कस्मात्कीदृक् कथय यविषये घस्फुटमिदं रिपोः कः कीदृक् सोऽभवतिव ह्नागः
कम्य कलभः ॥ प्रवालः संबोध्यः सुभगवद कौस्तव वचनो सुरूपेति ख्यातिं जगति महती
नागतवीती ॥२०॥ नागदन्तः ॥ नागतनयः ॥ नागरमणी ॥ काकपदजातिः ॥ कामाहुर्युव
तीममंगलवती कीदृग्गृहाणां गतिः संबोध्या वदमतस्य वेधनघरः कीदृग्भवत्यामरः ॥
कीदृग्वालिकिवेश्म कोस्तनं सुरोधत्रे सुरै रुच्यते गीः कीदृग्न कदापि शंखरष्टितं वांछ
तिकं योषितः ॥२१॥ कीदृक्पांथकुलं तमोहृत् का किंचक्र संबोधनं रम्या चंपकशाखि तिथ
नः कथयपकाकस्मात्टतो पैभवेत् ॥ किं क्षिप्तं सुरवैरिणा सुररिपोः का ह्लाभ्रम ह्नाने स्ति राम
काश्मा कीदृग्भवति स्म पूर्वमधुना कीदृक् पुनर्वर्तते ॥२२॥ अजैमामृसुमाचारवलिश्री ॥ ४ ॥
लविनोदिता ॥ भुजंगमणिभासारकलिकालजनोचिता ॥ गोमूत्रीजातिः ॥२३॥

अ	सा	मृ	च	व	श्री	नो
जै	मा	मा	र	र	नि	
भु	ङ्ग	मि	सा	र	का	ता

वर्णैर्नैकेन वा द्वाभ्यां सर्वैर्वा सर्वदिग्गतैः॥ उक्तैरेः सर्वतोभद्रं दुष्करं तदिदं यथा॥२४॥क
स्यागे ध्यानुरक्तस्तव रिपुहृदि काभूषणं के स्तनानां को दुःखी कश्च शत्रो वदति वद्सु
त्वं को रिपूख्यानवी यौ॥ संगारी कीदृग्गः कारणमिरसिभयाकैमें मा म्रोति सेनाः को ग२
दानार्थाभिधायी क्षिरसिक्षिरसि को युध्यतः संप्रहत्य॥२५॥ कीदृक्कृतो यार्थिनीस्त्रीभ
वति मदकरः प्रायशः को दुरंतो कस्मिन् स्त्रंदायते सौ नियतमुडुपतिः प्रेयसी कामुरारेः॥
विख्यातो वाहनो कौ दुर्हि यामुरमिद्धौ कीदृगाखेटिकास्त्रो दृग्ने वा विरामा समितिग की
तभयाके गतो कृष्णध्यानुः॥२६॥ ह्रौरौवौ॥ सर्वतोभद्रजातिः॥ प्रतिलोमानुलोमाभ्यामु
क्तैरे गतागतं॥ मध्यवर्णविलोपेन तस्थाने रूपकारकं॥२७॥ वदवल्लभ सर्वत्र साधु
र्भवति कीदृशाः॥ गोविंदे नानसि स्थिमे नंदवेश्मनि कामवत्॥२८॥ दीनरक्षी॥ यलाव

मा
का लि का
क

15

न्विष्य का ग्याह्या ले खवके मे षिमल्लिका ॥ घनांधकारे निःशंकं मोदते केन बंधकी ॥ २९ ॥ ना
ल्लिकेरजा ॥ असुरसुरनरेंद्रैरुह्यते शिरोभिस्तनुरपि शुचिवस्त्रे कांतिविस्तारमेति ॥ वद
ति कमलयोनिः सेव्यते केन पुष्पं मधुरमरुणमल्ली कामवेदुत्पलस्य ॥ ३० ॥ मालिका ॥
कालिमा ॥ हिमांशुखंडकुटिलोज्वलप्रभं भवेद्दशाहगवरस्य कोदृशं ॥ त्रिहा वर्णपद
मध्यसंस्थितं न किं करोत्यवजितः करोति किं ॥ ३१ ॥ दंष्ट्राभं ॥ वसंतमासाद्य वनेषु की
दृशाः पिकेन राजंति रसालभूरुहः ॥ निरस्य वर्णद्वयमेकमत्र मे मं भवद्विषां कांत्यतमा
तिथिमञ्जका ॥ ३२ ॥ कांतगिरा ॥ गतप्रत्यागतजातिः ॥ आदौ मध्ये तथांते वा वर्द्धते वर्ण राम
जातयः ॥ एकद्वित्र्यादयो यत्र वर्द्धमानाक्षरं हि तत् ॥ ३३ ॥ किमनंततया ख्यातं पादेन वं ॥ १६ ॥
गमाद्धृया ॥ जनानां लोचनानंदं केतन्वंति द्विनात्यये ॥ ३४ ॥ खंजनाः ॥ उरस्थलं कोत्र विनाप

योऽधरं विमर्द्दिसंबोधयमारुताक्षरानं॥ वदंति कं पन्नगसंभवं जनाः फलं च किं मोरवधूकुचोपमं॥३५॥ नागरंगं॥ आयेर्णावेनीकुलोकस्य कः करोतीह गर्वितां॥ आदौ वर्णद्वयं दत्वा ब्रूहि के वनवासिनः॥३६॥ शावराः॥ सानुजः काननं गत्वा नेकषेयान् जघान सः॥ मध्ये वर्णत्रयं दत्वा रावणो वद कीदृशः॥३७॥ राक्षसोत्तमः॥ धत्ते वियोगिनी कांऽ स्थलपांडुफलानिकाः॥ वदवर्णौ विधायांते सीता हृष्टा कया भवेत्॥३८॥ लवलीलयो॥ विष्णोः कावल्लभा देवी लोकत्रितयपावनी॥ वर्णमाद्यंतयोर्दत्वा कः शाद्रस्तुल्यवाग्वदा॥३९॥ समानः॥ वर्द्धमाना जातिः॥ आदितो मध्यतो ताद्दाह्रीयंते वर्णजातयः॥ एकद्वित्र्यादयो यत्र ह्रीयमानाक्षरं तत्॥४०॥ वसंतमासाद्यविकाशिराजते वने षु किं वल्लभपुष्पमुच्यतां॥ विहंगमं किं च परिस्फुटाक्षरं वदंति के पंकजसंभवं विदुः॥४१॥ किंशुकं॥ समुद्यते कुत्र नयाति पां

16 लोसमुद्यतेकुत्रमयंभवेज्जलात्॥समुद्यतेकुत्रतवापयात्परिः प्रहाणसंबोधनवाच्यिकिंप
दं॥४२॥हिमकरे॥तपस्विनोत्यंतमहासुखाद्या यावनेषुकस्मेस्पृहयंतिसत्तमाः॥इहा
घवर्णाद्दितयंनिरस्यभोः सदास्थितंकुत्रचसंत्वमुच्यतां॥४३॥तपसेंधुरुषः कीदृशोवे
त्तिप्रायेणासकलाः कलाः॥मध्यवर्णद्वयंत्यक्त्वाब्रूहिकस्यात्तुरालपः॥४४॥नागरिकः॥
पु सुगंधिवक्त्रार्पितसीधुदोहदानितंबिनीनांननुकेविकासिनः॥विहायवर्णाग्रतुरीत्यसं
भवान्शिरोरुहैः कुत्रसदास्थितंवद॥४५॥केसरद्रुमाः॥यजमानेनकः स्वर्गहेतोसम्य
ग्विधीयते॥विहायाद्यंतयोर्वर्णौगोत्वंकुत्रस्थितंवद॥४६॥यागविधिः॥हायमानाक्षि राम
राजातिः॥अन्योन्यापत्तैवर्तिन्याएकांतरितयापवा॥मंस्वलावंचरूत्पुक्तोगंधिमान्त्वा ॥१६॥
र गपाङ्गकः॥४७॥पवित्रमतितत्तिस्त्वकिमिहकिंमठामंत्रणांब्रवीतिच[illegible]णाधरस्वकि

16 मजीर्णसंबोधनं॥हरिर्वदतिकोजितोमदनवैरिणासंयुगेतनोतिननुकःशिखंडिकुल
तांडवाडंबरं॥४८॥पयोधरसमयः॥भवतिजयिनीकाजोसेनाद्धयाधरभूषणांवहतिकि
महिःपुष्पंकीदृक्कुसुंभसमुद्भवं॥महतिसमरेवैरीवीरत्वयावदकिंकृतःकमलमुकुलेभ
भृंगःकीदृक्पिवन्मधुराजते॥४९॥परागरंजितः॥गूढंखलैर्वैजातिः॥आह्वानंकिंभव
तिहितरोःकस्यचित्सन्नविज्ञाःप्रायःकार्यविभिपिनकलोकुर्वतेकेपरेषां॥पूर्णचंद्रंव
हतिकापृच्छतिग्लानचक्षुःकेनोदन्याजनितमसमंकष्टमाप्नोतिलोकः॥५०॥नीरपका
रणा॥कासंवुद्धिःसुभटभवतोवृद्धिपृथ्वीमिसमपकूप्रातःकीदृक्भवतिविपिनंसुप्तबुद्धे
विहंगैः॥कःकस्मिन्नथयतिमुदंबाल्यदोपाजयित्रीप्रायोलोकेभवतिहिसुखंजंतुना
कीदृशेन॥५१॥विहारसेविना॥एकांतरितम्स्रेखलाजातिः॥गोष्ठीविदग्धजनवत्पपि

17 शोचनीया कीदृक् भवेत्तरणिरश्मिपुञ्जासदृक्ति॥ दुर्वारदर्पदलितामरनायकापि कीदृश
कारिपुरशत्रुच मूःपुहेन॥५२॥ नारकविरहिता॥ कीदृक्रूपरोरूपहतौ भवति क्षितीशः प
च छत्यनुदूहकिं विदितं पवित्रं॥ विच्छिन्नपाणिचरणोजनकोपदीयः कीदृक्रूपरेरभिहितः
सपुमान्पुनःस्यात्॥५३॥ यं गतनयः॥ नागपाशजातिः॥ भाषाभिश्चित्रितंयस्यासंस्कृ
तप्राकृतादिभिः॥ संतश्चित्रं तदिच्छंतिसंश्रुद्धं त्वेकभाषया॥५४॥ किन्नस्यात्कीदृक्षं महः
तोपि च तादृशास्यजलराशेः॥ दिशामणिकिरणपंक्तसणपतिउतउंहोरश्किं गोसे॥५५॥ कम
लवणं॥ मत्स्यहितमंबुकीदृक्रूपछतिरोगानिशास्तुकिं भाति॥ को नं गोवदतिम्रगःखेगमम् राम
दूके रिसाररूणा॥५६॥ अविसामभमिरेण॥ संस्कृतप्राकृतं॥ प्रायोबिम्पतिकीदृशादरि ॥१७॥
गजादंतमहीणागजाः पृथ्वीसंप्रतिकीदृशान्नृपतिनाराजन्वतीराजते॥ प्रायः प्राट्टषिकीदृ

ग्गागिरितटीयन्ते चक्रः कं जलेम ज्ञसोवलिए घणाञ्च यदिणे जादं किं केरिसु सुअणो सुहोइ जाणु
॥५७॥ विसंतमणु॥ संस्कृतापभ्रंशः॥ किं सुखमाहुः कं वा केशवि कारं च काहरे दयिता॥ किं
भ्रशावाकू किं भ्रशावाकू अभिनवनगरीराज्ञः कश्मास्मिन् कोलुब्धइ वील्लपुलिसाणं॥५८॥ भ्र
मलकं म्मालंमे॥ कस्संवेरमसुतद्दति विख्यातः एछति स्फुव हरिणः॥ अहिणवणअरीर
स्को असाहुणो केणउञ्जउइ॥५९॥ लभेलेएणा॥ संस्कृतपैशाचिकं॥ कोपारुणं किमरु
णायसरस्य पूर्वकाष्ठाप्रतिष्ठितननोरुपमानपात्रं॥ पत्तेवणोणमरणं सआरसारणोपु
न्नेहिं किं परसदेहिं तुरंगमस्थं॥६०॥ कपिलपणं॥ केम्रीण यंतिजलदासेनं कीदकूपला
पते॥ यन्नेश्विरोकैः यणकरुदू स्तसिंइं केरिसं होइ॥ वातकं कातरं॥ संस्कृतमागधी॥ कोव
वर्णोद्यः क्कज ऊधिसुताकं चदीघदिसंतं प्राहुर्बुद्धः कमजयदसोता किंकेः केप्रियंते॥ आ

18 मंञ्योविः कथयविदितं किंपदं हेतुवाचीजाणञ्बेतुं महह महिलासाविवेल्लेइ कीसा॥८२॥अ
एवस्मारं वादावेहि॥ कः ञाघ्रस्यात्पुरुषवचनः कुंडलो कोस्मरारेः कामंभोघेहरिरुदवहद्दीव
घः पृछ्ताह॥ हांडीकुंडीअणसिणघरे कासअह्लाणएवं पुछितं तोपुल्लिसपरिहाउन्तरंकी
सदेइ॥८३॥ नाहाकुंभार॥ संस्कृत लोकिकं॥ कोलिवसहृछंदं सुदरमिरिगहनकुंजमज्झे
मि॥ सहअञ्जुणेणयोद्धुं सिहिगमणोकेरिसोहाइ॥८४॥ सरहससवराहवग्गो॥ काहरइ
मणंपइणोगुणगणजोवणस्सलाहणिज्जस॥ किञ्चवउ चइतिसद्दाहु आसरणाकेरिसाहों
ति॥८५॥ सरिसवहुआ॥ शुद्धप्राकृतं॥ पाणिग्गहणणिअंसणुसोहइ केहिंमणुिअउ॥ राम
साहणुपहुं वीरपरिउवळकेहिं खेडियउ॥८६॥ समरंगणेहिं॥ रसिअहृकेणुकिज्जइलु ॥१८॥
अडूहिंमाणुसकेणउविज्जइ॥ तिखिअलोअखणंकेणसुहिज्जइ एकुपएहंमहुतिहुअण

18

गिज्जराा६७॥नीरसणापेणा॥सुद्दापभ्यं मूः॥सुअलोपुच्छइ मे ह पुच्छइ मे होवितंतहासुअलं॥के
णह्आसअलसुआकेणजणेविसइ पाआलं॥६८॥वलाहकविलेणा॥धवलुज्जलेहिंसो
हधरंणीमसाणदेससस॥निस्सस्सनखववालाकेहिंपडिघेडिआहोंति॥६९॥नलकूलंकेहिं॥
सुइपेआचिकांवेरीपुच्छइ ककनेरा चतिकिसणोघणोकेहिं॥कम्माहिंविणकहिंसमंफनसो
न्निनिफिपकताइवि॥७०॥अहिअपइपेहिं॥पत्रूणकिंभरजणोतिअनेह नानांअअद्दा
सणांफचव्रजंभनिसूरनस्स॥भनुनखोरतरदुखसताइपापामोहंधकारकहनंलपफिंल
हंति॥७१॥विसमरणं॥सुद्धमाग धिकं॥जानेजाणइणिघेभेभभलिसाकिंपुहइवोल्लुरे सं
मलि॥जोतिलसरिसवपीडरक्खणीकीजइसोविणणी॥७२॥सुतेली॥सुद्धलोकिकं॥संस्कृ
जातिः॥एतावतापिदिक्मात्रं प्रश्नानांदर्शितंमाया॥येनयेनहिमाद्यंतितद्विदस्ततद्दृह्यतां॥७३॥

19 ॥ ॥इति श्रीधर्मदासविरचिते विदग्धमुखमंडने तृतीयः परिच्छेदः॥ ॥व्यक्तीकृत्य कमप्यर्थं स्व
रूपार्थस्य गोपनात्॥ यत्र बाक्यांतरादर्थौ कथ्येते सा प्रहेलिका॥१॥ सा द्विधार्थी च शाब्दी च वि
ख्याता समयशासने॥ आर्थी स्यादर्थविज्ञानाच्छाब्दी शब्दविभंगतः॥२॥ तरुण्यालिंगितः कं
ठे जघनस्थलमाश्रितः॥ गुरूणां सन्निधानेपि कः कूजति मुहुर्मुहुः॥३॥ पानीयकुंभः॥ आ
पांडु पीनकठिनं वर्तुलं सुमनोहरं॥ करेणाकृष्यते त्यर्थं किं हृद्धेरपि सस्पृहं॥४॥ पक्वबिल्व
फलं॥ आर्थी प्रहेलिका जातिः॥ दुर्वारिष्टार्त्तसरुषिल्वपिका प्रसुप्ता श्यामा सपल्लहृदयेषु पयो
धरा च॥ तुष्टे पुनः प्रणतशत्रुसरोजसूर्ये सैवाद्यवर्णरहिता वदनामका स्यात्॥५॥ शास्त्रीस राम
दारिमध्यपि नवैरियुक्ता नितांतं युक्तापि सितैव नित्यं॥ यथोक्तवादिन्यपि नवदूतीका नाम ॥१८॥
कांते ति निवेदयाशु॥६॥ सारिका॥ इति शाब्दी जातिः॥ गौरसज्ञो विसज्ञो बहुगुणवंतउभ

19

मइगिरंतरंतरणिच्चलहोंतिनु॥ तरुगिज्जइ णहु फलयत्तुतस्सजोपरिजाणइ पावइ सोजज्ज
सु॥७॥ गुणरूवखो॥ घरचरुवलइसपलविण्मीरीजहतुहवेसीलोपहुणारी॥ वज्जइ सुघइस्व
णएकल्लीतहजाणहजहजाइणपेल्ली॥८॥ पारसारिः॥ उभयस्वरूपग्रहेलिकाजातिः॥ का
लासारादिकंहृद्यंअजमारादिगूढकं॥ विदग्धादुर्विदग्धानांकुर्वतेदर्पशातनं॥९॥ अनुने
नुमालिन्यादयितश्वरणोसरागचरणायाः॥ यावत्स्वपितःसतयातत्स्वरामयीरितःकस्मा
त्॥१०॥ कालगूढं॥ अवलोकयत्तनेवधागुंजापलुविभूषणो॥ निम्बस्यपरोदिनुलग्नाकुतो
व्याधकुतुंविनी॥११॥ सारगूढं॥ दरदिठ्ठचूअमुलंपेच्छि असहिआरहिंविरहिणीसहिन्ने॥
नमिअंकंकेलितन्नूचुआचलणाहआकन्नो॥१२॥ रागद्वेषगूढं॥ पेच्छंतमसणिमिसच्छंपेच्छि
वेवहुआरंस्रत्तिमिकुच्चरं॥ दंसिअकआइंसीसेकणादोजाइकुसुमारं॥१३॥ हृद्यजातिः॥

20 रविसुतकृतगोर्णःस्मृतिविषयगुणांवयोर्घैर्गात्मयरः॥नरकनिरजगदखिलंविरमव्याद
समरुकृपाणिः॥१४॥अजगूढं॥कुचेनसुपीनयनाश्रयाशदग्धोन्मदादर्दुरहर्षकाले॥स्व
जन्मभक्षप्रियभोजनाशान्त्यंतिभीमातुजगोजभाजः॥१५॥मारगूढं॥वानाछीति[illegible]रवि
धोरंबोहरतान्महासुरीदयितः॥वीडश्री[illegible]नोकावावीहाभोशामस्तानाः॥१६॥कूसगूढं॥
श्री ४ दयावान्प्रयतःशुद्धःप्रबुद्धकमलेक्षणः॥पापापहस्त्रिभुवनंबुद्धःपायादपापतः॥१७॥न
मन्नतिकृचिदोषेषीणातिजगतोमतः॥यएकःसपरंश्रीमान्श्रियंजयतिसज्जनः॥१८॥पा
दगूढं॥दृष्टोमयासखिमूहितोदयितागतोयमां॥भद्रेकल्याणिनीभूयाप्राचीपद्मासिनि राम
र्मलां॥१९॥सहिसपवणुहिगासंमीलद्लोयणाइंयहिश्रवहू॥णिउणसहीउत्तातापेक ॥२०॥
णोविकरेहिंवकेइ॥२०॥अर्धगूढं॥गूढजातिः॥स्तुतिनिंदेतदर्थत्वात्स्यर्थमर्थदयोदया

20 त्या॥ निन्हवात्कथितस्यापि गुह्यस्याज्ञादपकृतिः॥२१॥ वहुषोदोगुरूध्वंसीगोहंताजनपीडकः॥
कृतोनुविरयोलोकं अस्तमायमहोदयं॥२२॥ विस्मोस्तुतिनिंदे॥ सततमहितजनवत्सलव
तुभयपापक्रियापरिभ्रष्टः॥ दहकलिकालेकुंपतिर्जगतस्त्वंपरमदुःखकरः॥२३॥ राज
स्तुतिनिंदे॥ स्तुतिनिंदाजातिः॥ प्रसन्नमंडलीभ्रामान्वयलब्धमहोदयः॥ करप्रचारसु
भगोराजानंदयतिप्रजाः॥२४॥ चंद्रभूपती॥ विनायकाहितप्रीतिर्देवोगंगाभारयः॥ स व
दोमाधवःसत्वामव्याद्व्यर्थविक्रमः॥२५॥ शंकरवासुदेवौ॥ द्व्यर्थजातिः॥ सीत्कारंशिक्ष
यतिव्रणायत्यधरंतनोतिरोमांचं॥ नागरिकः किंतुमिलितोनहिनहिसखिहेमनःपव
नः॥२६॥ रुचिरस्वरवर्णपदारसभाववतीजगन्मनोहरति॥ तत्किंतरुणीनहिनहिवा का॥
णीवाणास्यमधुरशीलस्य॥२७॥ अपह्नुतिजातिः॥ स्वरेषुविंदुयुक्तेषुहलोपदवोघने॥

तद्बिंदुमदिति प्राहुः केचिद्बिंदुमतीमिति ॥२८॥ मानसी नाम सा त्याघा धातुध्यादेन्यासतो हि या:
॥ वाकुल्येनाप्रयोगात्तु नेह तासां प्रदर्शनं ॥२९॥ ठि०००.ठी ०ठुः ठ्ठि०ो: ०ु०ुठ्ठी ठिठ: ॥ ००ठु
०ठ।००ठु ठ ठी ु ०० ठी।०००ठो।०००ठु ठः ॥३०॥ त्रिनयनचूडारत्नमित्रं सिंधोकुमुद्वतीदयितः ॥
अयमुदयति सुरस्त्रारुणारमणीवदनोपमश्चंद्रः ॥३१॥ बिंदुमज्जातिः ॥ क्रियादिकं स्थि-
तं यत्र पदसंधानकौशलात् ॥ स्फुटं न लक्ष्यते तत्स्यात्क्रियागुप्तादिकं यथा ॥३२॥ राजे-
न्द्र वघनश्यामनिस्त्रिंशाकर्षदुर्जय ॥ आकल्पं वसुधामेतां विद्विषोघरलोवहून् ॥३३॥
पुंस्कोकिलकुलस्येते नितांतमधुरारवैः ॥ सहकारद्रुमारम्या वसंते कामपि स्त्रियं ॥३४॥
क्रियागुप्तं ॥ न करोतु नाम रोषं न षद्वेतु परुषं न हं त्वयोक्ता चूनूं ॥ रक्षति महीमखिलां तया ॥ तम:
पिधीरस्य धीरस्य ॥३५॥ शारदेंदुकुंदधवलं नगनिलयपरतेमनोहरं देवं ॥ ये: स्तुक्तं त- ॥
तमनिशं तेषामेव प्रसादयति ॥३६॥ कृतगुप्तं ॥ श्रीकरासारसंवाही सरोजवनमारुतः ॥

नृत्तो मयति पांपस्त्रीनिश्वासैरिव मांसलं ॥ ३७ ॥ सुभगत्ववाननपंकजदर्शनसंजातनिर्भ
रप्रीतेः ॥ [illegible] मयति कुर्वनु दिवसः पुण्यवंतः कस्यरमणीयः ॥ ३८ ॥ कर्मगुणं ॥ पूतिपंक
मयेत्यर्थं कासारे दुःखिता भ्रमी ॥ दुर्वारा मानसा हंसा गमिष्यंति वनागमे ॥ ३९ ॥ आहं
महानसायातः कल्पितोन्नवारस्तव ॥ मयामांसादिकं भुक्तं भीमं जानीहि मां बक ॥ ४० ॥
करणगुणं ॥ अंभोरुह मपेत्याला वापीपयसि भामिनी ॥ ददाति भक्षि संपन्ना पुष्पं सौ
भाग्यकाम्यया ॥ ४१ ॥ त्रासत्या पुत्र मार्गस्य नवसंमानिताः स्त्रियाः ॥ स्पृहयेति न केनाम
गुणरत्नाकर प्रभो ॥ ४२ ॥ संप्रदानगुणं ॥ क्रीलीमुखेस्त्वया वीर दुर्वारैर्निर्जितारिपुः ॥
विभेत्यत्वं तमलिनो वने पि कुसुमाकुले ॥ ४३ ॥ सरसीतो पमुद्धृत्य जनः कंदर्पकारकं ॥
पिबत्यंभोजसुरभि स्वच्छमेकांतशीतलं ॥ ४४ ॥ अपादानगुणं ॥ याकस्तु छटापातैः पवि
त्रपतिमानवान् ॥ एकांतारोपितप्रीतिरस्ति सा कमलालया ॥ ४५ ॥ विपद्यमानतासि

द्धा सर्वस्यैव निरूपणात्ः ॥ तथा हि मस्तपादाभ्यां निर्वाणं हन्त्ययं जनः ॥४६॥ अधिकरणगु
गुत्वं ॥ तूर्णीव मधुमासेस्मिन् रसीलद्रुममंजरी ॥ र्यमुद्भिन्नमुकुलैर्भाति न्यस्तशिलीमु
खाः ॥४७॥ मान्मनदोमधुमासः गवलारूढप्रिपतमोपि दूरस्थः ॥ असतीयं सन्निहि
ता हा हत ज्ञालासखो निपतं ॥४८॥ संबंधगुप्तं ॥ सर्वज्ञेन त्वया किंचिन्नास्त्यविज्ञान
मीदृशं ॥ मिथ्यावचस्त्वयाचलमसत्यं वेत्ति न क्वचित् ॥४९॥ कमले कमले नित्यं मधूनि
पिबतस्तव ॥ भविष्यतीव संदेहः कंदं दोषाकरोदये ॥५०॥ आमंत्रितगुप्तं ॥ विषादीमे
त्तमग्नाति सदा रोगं न मुंचति ॥ क्रुद्धेनापि त्वया वीर शंभुनारिः स्मरः कृतः ॥५१॥ नियमा
राधिता देवैः केसस्य हि षतस्तनुः ॥ मंडलादिगदांशं स्वं चक्रं जयति विभ्रमी ॥५२॥ स राम
मासगुप्तं ॥ पितांनस्वच्छेहृदयं सखिप्रेयान्समागतः ॥ त्वां विरं नपीत्याप यः समालिं ॥२२॥
गयं स्पते ॥५३॥ कलिकालमिपंतावदगस्त्यस्य मुनेरपि ॥ मानसं खंडयत्य गम्रा शिवें

नुकारिणी ॥५४॥ लिंगमुत्तुंगं प्रमोदं जनयत्येव सदारागहमेधिनः ॥ यदि धर्मस्य कामस्य
समवेतां संगता विमो ॥५५॥ सुप्रवचनं गुप्तं ॥ कस्मात्वं दुर्बला साति सख्यस्त्वं परिपृच्छति ॥ त्व
यि सन्निहिते तासु दयालिंकृत यो विमो ॥५६॥ निगूढवचनं गुप्तं ॥ [illegible] अन्योऽप्यर्थः
स्फुटो यत्र मात्रादिच्युतकेऽपि ॥ प्रतीयते विदुस्तस्मान्मात्राच्युतकं हि के ॥५७॥ महाशय
सर्पिस्वच्छं नीरं संतापशांतये ॥ खला वासादति प्रांतः समाश्रयत हे जनाः ॥५८॥ तुषारध
वलस्फूर्जन्महामणिधरोऽनघः ॥ नागराजो जयत्येकः पृथिवीधरणक्षमः ॥५९॥ मात्राच्यु
तकं ॥ सुरूपा मा चंदनचर्चितांगा तिलकभूषिता ॥ कस्येषा नंगभूः प्रीतिं भुजंगस्य करोति न ॥
६०॥ यथा सप्रसवः स्निग्धः सन्मार्गविहितस्थितिः ॥ तथा सर्वाश्रयः सत्पम यमे वकुलद्रु म
मः ॥६१॥ बिंदुच्युतकं ॥ महारुहो विहंगानां मेते मंदैः कलापिनां ॥ विरुते स्वागतानीव २२॥
नीरवाहाय कुर्वते ॥६२॥ अगस्त्यस्य मुनेः शापात् ब्रह्मस्यंदनमास्थितः ॥ महासुखात्म्भरि

तनोतु विस्तारयतु ते भद्रं कल्याणं म् कोऽसौ यस्य पालोऽफलौ सर्पः शय्या गरुत्मान् तेन गतिर्गमनम्. पालो
ऽचक्रम् सुरारियोसुदेव४ दयितालक्ष्मीः ४ नाभ्यां विरञ्चिः ब्रह्मा। अशुभ्रदेहः कृष्णशरीरः ४
पर्यंतश ३ ४ ५

पकारं स्फोटयित्वा नकारदानात् हीनोऽयमिति भवति १

त्वष्टो नहुषः सर्पतां गतः ॥६३॥ विसर्गच्युतकं ॥ महानपि सुधीरोपि बहुरत्नयुतोपि सन् ॥ वि
रसः क्रूरसंयुक्तो न दीनः केन सेव्यते ॥६४॥ सुशीलः स्वर्णगोरांगः पूर्णचंद्रनिभाननः ॥
--- कस्य न प्रीतिं तनोति हृदि संस्थितः ॥६५॥ अक्षरच्युतकं ॥ तनोतु ते यस्य फणा
गरुत्मान् पालोऽसुरारिर्दयिता च पद्मा ॥ नाभ्यां स्फुरत्पद्ममशुभ्रदेहः पस्रागतिश्च चक्र
र्मसौ विरंचिः ॥६६॥ हेरंब यो तापकरः सुरेशः शांतो हरिर्गोत्ररिपुर्विवस्वान् ॥ चंद्रोद्वि
स्पे ५ जिह्वाश्रितरूपस्तु पेत्युक्त्याहृतः पातु विधिर्जयंति ॥६७॥ स्थानच्युतकं ॥ भिक्षवो रुचिराः गं ५
स ४ सर्वे सुरसाश्च जनप्रियाः ॥ समायाम भिसंपन्नाः रूपं ते मगधे परं ॥६८॥ सस्यशालोदयो हं ५
स्त ४ पेतो दाता सुस्थिरमत्सरः ॥ जिनः सर्वात्मना सेव्यः पदमुद्वेः रविभिः सिता ॥६९॥ व्यंजनच्यु दु ४
इ ३ तकं ॥ स्फोटयित्वाक्षरं किंचित्पुनरस्य दाननतः ॥ यत्रापरो भवेदर्थश्च्युतदत्ताक्षरं हि त ॥२३॥
इकार त् ॥७०॥ सदा गतिहतोत्कृष्टा पस्तमसौ वशंपतां गतः ॥ अस्तमेष्यति दापो यं विधुरे कृशिवं

स्यप आङकारदानात् भिन्नत्व इति भवति १ तिथ देशो १
हरः ६ द्विजिह्वाश्रितः। वक्रः न्यायी. ताप न्य २ कारो विवस्वान्. सुरेश४ गोत्ररिपु४। शान्तो विधिः। श्रिवं
ब्रह्मा इति योजनोपाय४ ६७। १ इनस्य स्यास्वामी. जकारदानात् जिन इति भवति २ विकलतायां
सदागतिर्वायुः। पन्ने सदागमन म. १ अन्धकारस्य अज्ञानस्य। विधुरे विकल
सर्पाकोनिश्चय ६ ७०

ककारं स्फोटयित्वा यकारदानात् यामिनी भवति १

नि १

स्थिताः ॥ ७१ ॥ पूर्णचंद्रमुखी रम्या कामिनी निर्मलांबरा ॥ करोतु कस्य न स्वांतं ए कांते मद
नातुरं ॥ ७२ ॥ च्युतदत्ताक्षरैर्जातिः ॥ ॥ इति श्रीविदग्धमुखमंडने श्रीधर्मदासविर
चिते चतुर्थः परिच्छेदः समाप्तः ॥ ॥ ॥ शुभं भवतु ॥ ॥ ॥ शिवाय नमः ॥ ॥ ॥
यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं मया ॥ यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयतां ॥
॥ ॥ संवत् ॥ १८ ॥ ८१ ॥ समये माघ सुद ४ वासरे मंगलकस्तद्दिने इदं पुस्तकं पाद व
पंडित शोपस्तेन स्वहस्तेन कारयां लिखितं ॥ ॥ १ ॥ १ ॥ १ ॥ १ ॥ ॥ ॥

॥२३॥

काव्य ८

नं. २३५

दी॥ वामदेवगेविभागे

॥ यादवग्रोषस्येदंपुस्तकं ॥

॥ विदग्धमुखमंडनाख्यं ॥

॥ १४ ॥

॥ राम ॥

॥ १४ ॥